

Dr. NAGY SÁNDOR

A magyar nép kialakulásának története (12.rész)

XIII. A középkori hódítók nyelvvalakulása

Az előbbi szakaszban, azt hiszem sikerrel bizonyítottam azt a tényt, hogy egy hódító és meghódított nép nyelvkeveredése esetén mindig a kisebb számú hódító nyelve veszik el és a köznépe marad meg. Hogy ez az igazság még világosabban álljon olvasóim előtt, a középkori hódító népek nyelvvalakulását is idevázolom. Kezdem Európa nyugati felén, a Pireneusi-félszigettel. Itt az őslakosság a latinnal rokon gall néptörzsekből tevődött össze. Ezeket három germán nép a vandál, a szvév, a nyugati gót és egy turáni nép: az alán igázták le. A vandálok a mai Dél-Spanyolországot szállták meg, nevüket őrzi Andalúzia (Vandalúzia), a szvévek és az alánok egy része a mai Portugáliát szervezték meg, a nyugati gótok a mai Spanyolország középső és északi részét, az alánok másik fele Katalániát (Katalóniát – Gótálániát) alapították. Ezek a hódítók lettek az urai a meghódított népeknek, de a nyelvüket elvesztették s a népét, a mai spanyol nyelvet vették fel. A mai Franciaországot szintén három germán nép szállta meg, úgymint a burgund, a frank és a normann. A burgundok 407-ben még a rómaiak jóváhagyásával foglaltak maguknak szállást a Saone és a Rhone folyók mellékén. A frankok a Rajna torkolatvidékén laktak. **Chlodvig** nevű főnökük 486-ban elűzte Galliából **Sigerius** római helytartót és egész Galliát meghódította.

A normannok kemény hajós népe jóval később, 923-ban telepedett le a már kialakult Franciaország északi részében, amelyet róluk ma is Normandiának neveznek. **Együgyű Károly** akkori király erő híján kénytelen volt túrni ezt a hódítást. Mind a három hódító nép elvesztette ősi germán nyelvét és felvette a meghódított nép nyelvét. Bár e nyelvet a germán frankokról nevezik az országgal együtt franciának, az a nyelv nem germán, hanem a régi gallnak a folytatása, megtűzdelve jelentéktelen mennyiségű germán szóval. Hogy mennyi idő alatt vész el egy hódító népek a nyelve, arra ezeknek a normannoknak a történelme világít rá. **Rolló** vagy **Rolf** nevű főnökük vezérlete alatt Kr. u. 923-ban kerülték Észak-Franciaországba. Már e század végén a Rouen környékén lakó normannok franciául beszéltek, azért a trónörököszt elküldték Bayeuxba, hogy ősei germán nyelvét ott megtanulja. Mikor pedig ezek közül származott hadsereggel **Hódító Vilmos** normann herceg, 1066-ban átment Angliába és azt meghódította, lovagjai már tisztán francia nyelvűek voltak. E korból van a bayeuxi dómban egy nagy faliszőnyeg **Hódító Vilmos** és **Harald** angol király csatájáról, s azon ez olvasható: „in praelio ceciderunt simul angli et franci” a csatában együtt estek el angolok és frankok. Ez a felírás tehát nem is normannoknak, hanem már franciáknak nevezi a hódítókat. Ezek vitték át a francia nyelvet a Brit-szigetre és az angol nyelvben található francia szavak nagy része tőlük származik. Természetes, hogy Angliában rövid idő alatt angol nyelvűek lettek.

Anglia őslakói, a britek, piktek, írek és skótok voltak, a déli részen belga gallok is laktak. Kr. e. 54-ben **Julius Cézár** vezérlete alatt a római légiók hódították meg őket. Mikor azonban Kr. u. az V. században ezek elhagyták a Brit-szigetet, az őslakók összevessztek. Ezt az alkalmat kihasználva a Jütland-félsziget körül lakó: jüt, angol és szász germán törzsek Britanniát elfoglalták. Később még dánok is telepedtek le a sziget keleti oldalán, legvégül pedig – mint említettem – **Hódító Vilmos** normannjai telepedtek ott meg. Az ősi brit lakosság egy része Walesbe, a hegyek közé húzódott, egyes rajok pedig Franciaország északnyugati sarkában, a róluk nevezett Bretagnéban találtak otthonra. A hódító német és francia nyelvű törzsek Angliában is elvesztették nyelvüket, beolvadtak az angolnak nevezett nyelvbe, amely az ősi brit alapnyelvre épült fel, elég erős germán hatással. A walesi és bretagnei britek nyelve azonban a félreese őrdős és hegyes vidéken ma is meg van, bár 1.500 év vihara zúdult el felettük, mert ők nem hódítók, hanem telepes népek voltak.

Németország germán törzseit másnyelvű nép nem hódította meg, erről tehát nincs mondanivalónk. Olaszországban azonban már más a helyzet. Észak-Olaszország őslakói gallok voltak. Ide telepedtek először a herulok, skyrek és turcilingok germán törzsei. **Odoacer**, a herulok főnöke szüntette meg 476-ban a nyugat-római császárságot. Őt buktatta meg egy másik germán törzsfő, **Theodorich**, a keleti gótok királya. A gótok uralmát is egy germán nép, a longobard törte meg Kr. u. 555-ben. Ezek neve Lombardia tartományban ugyan fennmaradt, de nyelvük a többiekével együtt elveszett az ősi gall nyelvben, amelyből később az olasz nyelv alakult ki. A Dél-Itáliát meghódító normannok szintén a francia Normandiából indultak útjukra francia nyelvvel, mint fajtstvéreik Angliába. Miután onnan kiűzték az arabokat és a bizánciakat, ők lettek a megszerzett föld urai, de nyelvüket ők is elvesztették s az olaszsal cserélték fel. Oroszország államháza szervezése a normannok egy másik ágának, a germán varégoknak a nevéhez fűződik. Őket maguk a szláv lakosok hívták hazájukba, mondván: „A mi országunk nagy, minden bőségben van itt, de a rend és az igazság hiányoznak, foglaljátok el és kormányozzatok minket”. Ez történt Kr. u. 862-ben,

Hódító Rurik harmadik utódának, **Igomak** és feleségének **Olgának**, még germán a neve, de gyermekük már a szláv **Szavasztoszláv** nevet kapta. Ennek az utóda **Vladimir** (972-1015) nemcsak nevében, hanem nyelvben is orosz lett varégjaival együtt,

akik követve királyukat, 988-ban felvették a kereszténységet.

Lengyelország megszervezésében is részük volt a skandináviai normannoknak. **Miesko** vagy **Miciszláv** lengyel király normann származású volt, s vitézeivel együtt 966-ban felvette a kereszténységet és nyelvét is felcserélte a meghódított nép szláv nyelvvel. A bolgárok törökfajú és nyelvű népe Kr. u. 660-ban foglalta el mai hazáját. Szláv nyelvű nép fölé telepedtek le, s bár ők adtak az országnak és a nép nyelvnek is nevet, de nem az ő török nyelvük maradt meg, hanem a meghódított nép szláv nyelve. A csehek, horvátok és szerbek nem hódító népek voltak. A csehek a kelta bojok helyére telepedtek az üresen hagyott földre, mert lakóik Olaszországba költöztek. Ezeknél nyelvkeveredés nem történt, tehát az ő nyelvük maradt meg.

A horvátokat és szerbeket **Heraklios**, kelet-római császár telepítette le, a lakosaitól nagyon megritkított Balkánra Kr. u. 640-ben. Ezek, éppúgy, mint a csehek, saját nyelvüket megtartották, mert telepes népek voltak, területükön ők képviselték a lakosság többségét, és nyelvkeveredés esetén mindig a többség nyelve marad meg. Ime, dióhéjban Európa összes olyan nemzetének a nyelvvalakulási történetét ismertetem a történelmi hűségnek megfelelően, amelyeknél nyelvkeveredés történt, kivéve a magyarokét. Az összes historikusaink azt mondják és hirdetik, hogy a honfoglaló magyarság előtt a Kárpát-medencében már nagyszámú szláv nép élt, kisebb számú avar és frank lakossággal. De ezek képezték a többséget a hódító magyarsággal szemben, mégis a kisebb számú magyarság ezeket a népeket nyelvileg mind felszívta és magába olvasztotta, s ennek a lehetetlenségnek a megvalósítását ők csodának nevezik. Hogy mi a csoda, az előadottak alapján olvasóim ítéletére bízom.

Alább a magyar nép ősi nyelvének megállapításánál még foglalkozom e kérdéssel, előbb azonban a magyar hódító nép két testvérnépével, a hunnal és az avarral foglalkozom.

XIV. A hunok

A rómaiaktól a hunok foglalták el a Duna-Tisza táját. Harcedzett, lovas katonanép volt a hun, Kr. születése körüli időben még Kína szomszédságában élt. A híressé vált kínai falat, amelynek széles peremén 10 vasszekér is elfért, a hunok ellen építették. De a kínaiak, összeszedve minden katonai erejüket, kiszorították őket szomszédságukból. Ezért indultak Nyugat felé. Végigvérékde magukat Ázsia pusztáin, mire Kr. u. 375-ben a Volgához – Európa határához – értek, már olyan félelmetes hadsereggel rendelkeztek, amely ellen hiábavaló volt minden ellenállás. A népek vagy hozzájuk csatlakoztak, vagy szaladtak előlük, meglökte és mozgásba hozva a mögöttes népeket. Így indult meg a nagy népvándorlás.

Kr. u. a 400-ik év előtt már hazánk földjére érkeztek, s a Nyugalföld lett birodalmuk központja. **Atila** hun király idejében (434-453.) birodalmuk határa a Volgától a Rajnáig ért.

A római birodalom megdöntésére 451-ben vonult fel a hun sereg. A germán népek közül a herulok, markomannok, keleti gótok, gepidák és a száli frankok a hunokhoz csatlakoztak, míg a nyugati gótok, a ripuáli frankok és burgundok a rómaiakkal tartottak. A Marne melletti nagy csata döntetlenül végződött. A hun lovasság nem tudta áttörni a római légiók pajzsfalát és lándzsaderéjét.

A következő évben magát Itáliát, a római birodalom központját, támadta meg Atila, s miután a felső-itáliai erődvonalat áttörte, Róma városa ellen indult. De **I. Leó** pápa eléje ment, tárgyalásuk eredményeképpen Atila hazavonult. Utána a burgundi király leányával, **Brunhildával** tartotta meg menyegzőjét és ennek éjjelén hirtelen meghalt. Itt csak azt jegyzem meg, hogy az előző évi harcban Brunhilda apja Atila ellen harcolt, a halál pedig a valószínűsége legnagyobb szála eléka szerint nem lehetett természetes. Az egykori európai írők nagyon sok rosszat írnak a hunokról. Csak egyet idézek ezek közül, **Ammianus Marcellinust**, aki tábornoka volt **II. Konstancius (Constancius)** és **Julianus** római császároknak. A hunokat csak hírből ismerte, a következőket írta róluk: „A hunok népe, amelyről a régi forrásokból csak keveset tudunk, a Maeotis mocsáron túl lakik és elképzelhetetlenül vad. Mindnyájan tagbaszakadt, erős testalkatú emberek, vastagnyakúak és félelmesen borzalmasak úgy, hogy kétlábú állatoknak lehetne őket mondani”... „oly bárdolatlanok, hogy sem tűzre, sem izletes ételekre nincs szükségük, hanem vadnövények gyökereivel és mindenféle állat, félig nyers húsával táplálkoznak és azt a lovuk hátán a combjuk alatt kissé megmelegítik”.

„Házaik nincsenek, sőt kerülük a házakat, mintha azok emberi formálmán kívüli sírboltok volnának. Kis koruktól fogva megszokják elviselni a hideget, az éhséget és a szomjúságot” ...

„Ruháik vászonból és mezei egerek bőréből készülnek, és csak akkor váltják le, ha rongyokban szakad le róluk”... „Gyalogos harcra nem igen alkalmasak, ellenben kitartó, de csúf külsejű lovaikhoz mintha odanőttek volna, lovaikon adnak, vesznek, esznek-isznak, sőt alusznak”.

„Ha harcra kelnek, ék alakú rendben félelmetes harci kiáltással mennek a csatába. Minthogy könnyen és fűgén mozognak, szörnyű vérengzést okoznak. Rendkívüli gyorsaságuk miatt észre sem lehet venni, hogy már a sáncot ostromolják, vagy az ellenség tábort fosztogatják” ...

„Bizvást az elképzelhető legkeményebb harcosoknak lehetne őket mondani, már csak azért is, mert a távolból nyilakkal kezdik a csatát, ezeknek hegyére csodálatos ügyességgel fent csont van illesztve, azután rohamra indulnak s magukkal mit sem törődve karddal harcolnak, az ellenséget, ha akarja védeni a kardcsapásokat, a kiröpített pányvával úgy gúzsba kötik, hogy sem lovon, sem gyalog nem tud harcolni.”

„Náluk senki sem szánt, állandó lakhely nélkül barangolnak szekereiken, ezek lakásaik is, asszonyaik itt szövik nekik ronda ru-

háikat” ... „Nincs bennük semmiféle vallásos tisztelet, vagy babonás félelem, szertelenül vágyódnak az aranyra. Ezt a fékezhetetlen emberfaját idegen országok fosztogatásának izzó vágya hevíti. ... Már eljutottak az alánokhoz, akik majdnem mindenben olyanok, mint a hunok.”

Ezzel szemben mit mondanak a hunok sírjaiban talált eszközök, amelyek már nem tudnak úgy hazudni, mint az élő emberek. A legtöbb emléket a szentesi múzeumban találtam meg róluk, ahol több mint 500 hun sír leletei vannak szép rendben felsorakoztatva. Itt mindenekelőtt egy csontlemezzel kell megemlékeznem, mert ezen az ősi hun rovásírás látható. Ennek a nyugatiak által műveletlen, barbárnak nevezett népek tehát saját írása is volt. Azután láttam néhány sarlót is. Abban az időben még a sarló volt az aratás eszköze és nem a kasza, az egész világon. Ahol pedig arattak, ott vetettek és szántottak is, de nemcsak gabonát, hanem lent, kendert is, mert ezek sem nőttek vadon a pusztán, s míg a kenderszárból gatyta és ümög lett, sokféle munkát kellett elvégezni rajta. Ennek igazolására minden asszony sírjában ott található az anyagból készült orsófogó, amely a fonalak sodrását segítette elő.

A ruháikat díszítő bronzcsatokon, szíjvégeken, övkapcsokon, ptykéken pedig olyan művészi ízléssel kidolgozott inda és állati díszítéseket láttam, hogy ma is bármelyik iparművészeti műhely mintának vehetné őket. Egy-két ruhadísz bronzszórája megővta az enyészettől a rátapadt ruha foszlányait. Ezekből megállapítottam, hogy nagyon finoman szőtt és finom minőségű felsőruhák is voltak. Azonkívül a női sírokban művészies fülönfüggőket, karpereceket, gyűrűket és üvegyöngyöket láttam. Hogy a nyugatiaktól barbárnak nevezett Atila milyen egyéniség volt, és milyen magas fokú ízlésének kellett lennie, arra élénken rávilágít **Priskosz** rétornak, az Atilához küldött római követség vezetőjének leírása.

Azon a fényes ebéden, amelyet Atila a vendégek tiszteletére adott, csodálatosan nem nyereg alatt puhított húst szolgáltak fel, hanem kitűnően ízesített ételeket, mégpedig aranytányérokra és arany kupákból itták a finomabbnál-finomabb borokat. A megjelent hunokon drága és díszes ruhák voltak, egyedül Atila jelent meg egyszerű, díszítés nélküli tiszta ruhában és fatányérból evett és fakupából ivott. Mily magasan kiemelkedett ő még a mai királyok és főemberek közül is a nemes ízlés tekintetében, amikor ezeken még ma is annyi dísz, kitüntetés medália csillog, hogy a mellük is szűk hozzá, még a hasukra is kerül belőlük.

Azután meg egyet jegyezzünk meg nagyon jól Atiláról és a hunjairól: azt, hogy ezek nem rabolták ki Rómát, pedig az észak-itáliai erődövezeten már áttörték magukat, nem volt hadsereg, amely feltartóztathatta volna őket. Csak egy törékeny öregember, a pápa ment eléjük követnek irtalmatlanul könyörögve, és a hunok visszafordultak. De a germán nyugati gótok, vandálok, burgundok, keleti gótok, alemannok és frankok mind kirabolták az Örök Várost.

Érdekes, hogy Atilának ezt a nemes, nagyúri gesztusát a Nyugat nem értette meg vagy nem akarta megérteni. Valami jámbor lélek azután kitalálta, hogy csak a csoda segítette: Szent Péter és Pál apostolok villogó kardokkal megjelentek Atila feje fölött és ettől a látványtól ijedt meg a barbár rabló, s lóhalálában futott haza. Persze ezt a látományt egyedül csak ő látta, még a környezete sem, a mese szerint. De itt önkénytelenül is az a kérdés tola szik előre, hogy az a két szent apostolfejedelem miért nem rántott kardot **Alarich**, **Genserich**, **Theodorich** és a többi „ich” eljesztésére is? Így azután már beleillett a nyugati gondolkozásba az érthetetlen magatartása Atilának, akinek lelki nagysága miatt nem kellett szégyenkeznie az Alarich, Genserich, Theodorich okozta borzalmakért s Rómának igazi germán alapossággal végzett kirablásáért és elpusztításáért.

Aki nem hisz nekem, olvassa el **Sophronius Eusébius Hieronimus**, magyarul **Szent Jeromos** egyházatyának a XXVII. és XXVIII. leveleit, amelyekből szó szerint idézek: „*Efoglalták a várost, amely az egész világot magában foglalta, sőt mielőtt bevetették volna, éhen pusztult, csak nagyon kevesen maradtak, akiket foglyul lehetett ejteni. Istentelen ételekre vetemedtek dühödő éhségükben és az emberek egymás húsát marcangolták, még az anya sem irgalmazott csecsemő gyermekének és visszavette testébe azt, aki nem sokkal előbb szakadt ki testéből.* ... Az ősi város, amely annyi időn át uralkodott, most romokban hever, az utcákon és házakban ott hever a rengeteg temetetlen holttest ... és mindenütt csak halál és halál... nincs tartomány, amely ne volna tele római menekültekkel... hajdani szentegyházak elhamvadtak... ki tudná megsiratni ezt a sok fájdalmat?”

Pedig **Szent Jeromos** Rómának csak az első kirablását, az **Alarich** vezette nyugati gótokét érte meg Kr. u. 410-ben a vandálokét és a többiekét már nem, mert 420-ban meghalt.

I. Leó pápának azután akadt egy utóda, aki megfestette azt a jelenetet, mikor Szent Péter és Szent Pál villogó kardjaikkal visszakergették Atilát, és ez a kép még ma is látható a vatikáni képtárban. Így maradt meg Atila mindörökre a nyugatiak tudatában barbár rablóként, míg Alarich, Genserich, Theodorich pedig germán hősök lettek.

A magyar nemzet sok nemes gesztusát sem értette meg a Nyugat, vagy nem akarta, pedig a magyar nemzet vérenek bőséges ontásával védte meg egy évezreden át a keleti ellenségek ellen.

Atila halála után birodalma szétesett, részben a germán törzsek egységes magatartása, részben a hunok belviszálva következtében. **Dengizik**, Atila egyik fia megpróbálta feltámasztását, de elbukott, 469-ben meghalt. A másik fiú, **Imrik**, visszahúzódott a hunok egy részével Szkithiába, egy részük pedig visszamaradt a könnyebben védhető helyeken a Kárpát-medencében, és ott idővel nyelvileg összeolvadtak az őslakossággal. 100 év múlva megjelentek az avarhunok, s ezekkel együtt később részei lettek a kialakuló magyar nemzetnek.

(folytatjuk)

